

Standpuntnota Statiegeld (2021)

Executive Summary

Denuo wijst de regionale overheden op hun verantwoordelijkheid bij een eventuele keuze voor statiegeld. Met de invoering van de 'nieuwe blauwe zak' kozen zij resoluut voor de opschaling van een bestaand en doeltreffend inzamelsysteem en gaven hiermee aan de sorteercentra een duidelijk signaal te investeren in bijkomende capaciteit en sorteertechnieken. De overheden zullen daarom hun verantwoordelijkheid moeten nemen en deze sorteercentra moeten vergoeden voor het financiële verlies dat voortvloeit uit de keuze voor een statiegeldsysteem.

Kiezen voor statiegeld resulteert bovendien in twee gelijklopende inzamelsystemen voor eenzelfde afvalstroom wat leidt tot onnodige bijkomende kosten zonder een oplossing te bieden voor de zwerfvuilproblematiek, die niet uitsluitend PET-flessen en blikjes betreft. Denuo verwijst naar de SUP-richtlijn die een vollediger antwoord biedt op de zwerfvuilproblematiek.

Historiek en context

Meer dan 20 jaar geleden werd de blauwe PMD-zak ingevoerd in België. Dit perfect functionerend inzamelsysteem voor huishoudelijk verpakkingsafval werd uitgerold door Fost Plus, in samenwerking met publieke en private partners, maar ontstond uit een samenwerkingsovereenkomst tussen de gewesten en creëerde een Belgische wettelijk kader voor het beheer van deze afvalstroom. Het maakte van België een Europese koploper op het gebied van inzameling van huishoudelijke verpakkingen.

In 2018 engageerden de gewesten zich tot nog meer ambitieuze doelstellingen die vorm kregen in een nieuw interregionaal samenwerkingsakkoord en resulteerden in de invoering van een 'uitgebreide blauwe zak'. Dit nieuwe inzamelsysteem werd vanaf midden 2019 stapsgewijs in heel België ingevoerd en had als doel de inzameling uit te breiden tot alle huishoudelijke kunststof verpakkingen, wat een extra 8 kg per inwoner per jaar oplevert (ongeveer 90 000 ton). De nieuwe erkenning van Fost Plus legde de lat hoog en zorgde ervoor dat België vooruitloopt op de Europese ambitie. Zo behalen we momenteel in ons land voor PET-flessen een inzamelingspercentage van 90 %, wat overeenkomt met de Europese doelstelling voor 2030.

Het statiegeldsysteem werd ook in andere Europese landen uitgerold. De resultaten zijn positief, maar kunnen zeker niet veralgemeend worden, aangezien zij zich in erg verschillende contexten voordoen. Onder impuls van Recycling Netwerk Benelux en een aantal gemeenten die een oplossing zochten voor de problematiek van het zwerfvuil, is in België een heuse statiegeldlobby ontstaan. Men mag echter niet vergeten dat het huidige debat niet louter een milieudiscussie is, maar tevens wordt ondersteund door fabrikanten van statiegeld machines en drankproducenten, die worden gemotiveerd door economische belangen.

Standpuntnota Statiegeld (2021)

De verbintenis van de overheid

Met de invoering van de 'nieuwe blauwe zak' in 2019 kozen de gewestelijke overheden binnen de Interregionale Verpakkingscommissie (IVC) resoluut voor de opschaling van een uniek en efficiënt inzamelsysteem. Dit was een krachtig politiek besluit om een inzamelings-, sorteer- en recyclingstrategie op lange termijn uit te stippelen en een duidelijk signaal aan Belgische bedrijven om PMD grondiger te sorteren.

Als gevolg daarvan is de sorteercapaciteit uitgebreid en zijn er nieuwe technieken ingevoerd. In België is 300 miljoen geïnvesteerd in vijf ultramoderne sorteercentra (privé en publiek) voor het sorteren van 14 (in plaats van 3) fracties van verschillende kwaliteiten.

- ▶ Indaver (Willebroek) werd in december 2020 ingehuldigd.
- ▶ PreZero (Evergem) in februari 2021.
- ▶ Valtris (Charleroi) in juni 2021.
- ▶ Val'Up (een partnerschap met Suez en Vanheede in Ghlin-Baudour) zal operationeel worden begin 2022.
- ▶ Sitel (Hermalle-Sous-Huy) zal einde 2022 openen.

Bovendien investeerden Suez en Sources Alma, met ondersteuning van de Waalse investeringsmaatschappij SRIW, 40 miljoen Euro in Filao, de eerste geïntegreerde bottle-to-bottle fabriek in België, die tegen eind 2022 operationeel zal zijn. De aan te leveren PETballen zullen hoofdzakelijk afkomstig zijn van de verschillende Belgische sorteercentra van de uitgebreide PMD-zak. Indien de gewestelijke overheden verzaken aan hun eerdere verbintenis en kiezen voor een parallel statiegeldsysteem voor PET-flessen en drankblikjes halen zij de efficiëntie van het huidige inzamelsysteem en de rentabiliteit van de gedane investeringen onderuit.

De afval- en recyclagesector, vertegenwoordigd door Denuo, benadrukt dat investeringsbeslissingen gebaseerd moeten zijn op een lange termijnvisie, zonder permanente alles opnieuw in vraag te stellen. De regionale overheden zullen bij de invoering van een statiegeldsysteem hun verantwoordelijkheid moeten nemen en het daaruit voortvloeiende financiële verlies moeten compenseren, zodat de sorteercentra al het andere verpakkingsafval nog kunnen blijven sorteren.

Standpuntnota

Statiegeld (2021)

De rol van Fost Plus

Ook verwacht Denuo dat **Fost Plus, als geaccrediteerd organisme, en de Interregionale Verpakkingscommissie het voortouw nemen in het statiegeld debat.** Gezien hun betrokkenheid en engagement aan overheden en burgers is dit een rol die zij dienen te vervullen.

Los van het standpunt van Fost Plus is Denuo van mening dat de lobby voor het statiegeld ongenueanceerd wordt gevoerd. Er wordt verwezen naar landen met verschillende inzamelsystemen die niet de resultaten van België behalen met de nieuwe blauwe zak. Inzamelpercentages die op basis van verschillende methodologieën werden berekend worden naast elkaar gesteld. **Net als Fost Plus is Denuo overtuigd van de doeltreffendheid van het huidige inzamelsysteem in België.**

Gebruiksgemak 'blauwe zak'

In België is het juist de vertrouwdheid en de uniformiteit van de inzameling via de 'blauwe zak' die het mogelijk maken een hoog recyclagepercentage voor PET-flessen te bereiken. Voor de burger is de sorteerboodschap duidelijk en vereist de inzameling van zijn plasticflessen of drankblikjes geen extra verplaatsing waardoor hij op een gemakkelijke manier aan zijn sorteer verantwoordelijkheden kan voldoen.

Het statiegeldsysteem creëert beperkingen als gevolg van strikte acceptatiecriteria (niet-platte flessen, flessen met etiketten, leesbare blikjes, enz.), wat als gevolg zal hebben dat de consument zich met volumineuze zakken naar de inzamelpunten zal moeten begeven.

En wat gebeurt er met de in het buitenland gekochte PET-flessen of -blikjes, die niet onder het statiegeldsysteem vallen?

Wij zijn ervan overtuigd dat niet alle burgers aan het statiegeldsysteem zullen deelnemen, gewoon omdat het gebruiksgemak van de blauwe zak vele malen hoger is en veel minder logistieke beperkingen heeft. **In de praktijk zal dit resulteren in 2 parallelle inzamelsystemen voor eenzelfde afvalstroom, met onvermijdbare en onnodige milieu- en economische kosten.** Iemand zal deze kosten moeten dragen en het is erg waarschijnlijk dat dit uiteindelijk de consument zal zijn, terwijl hij inboet op gebruiksgemak.

Kosten zwerfvuil en de SUP-richtlijn

Een belangrijk argument dat door de statiegeld alliantie wordt gehanteerd om hun strategie te bekrachtigen is de beperking van het zwerfvuil en de daarmee gepaard gaande opruimkosten. Een statiegeldsysteem voor PET-flessen of -blikjes garandeert echter niet dat er minder illegaal wordt gestort. Volgens een studie van RDC Environnement vertegenwoordigen PET-flessen en blikjes respectievelijk 12% en 7% van het gewicht van het zwerfvuil in het Waalse Gewest. Zwerfvuil omvat ook ander afval waarvoor geen statiegeld wordt ingevoerd: sigarettenpeuken, lege pakjes sigaretten, kauwgom, maskers, etensresten, glazen, kartonnen bekertjes, chips zakken, pizzadozen, enz.

Het bestaan van een parallel inzamelsysteem voor flessen en blikjes zal, afhankelijk van de vastgestelde statiegeldkosten, leiden tot bepaalde "cherry picking"-gedragingen (d.w.z. het openen van blauwe zakken om de statiegeldfracties in te zamelen, zoals bij glasbollen gebeurt) met een negatief averechts effect op de openbare netheid, vooral in stedelijke gebieden.

Standpuntnota Statiegeld (2021)

Het probleem van het zwerfvuil is een maatschappelijk probleem. Denuo gelooft niet dat het statiegeldmechanisme het gedrag van de betrokken consumenten zal veranderen. Het is van essentieel belang te blijven werken aan oplossingen op vlak van onderwijs en bewustmaking, meer administratieve sancties in te voeren en meer vuilnisbakken in het straatbeeld te voorzien.

Met het hanteren van het argument 'beperking zwerfvuil' negeert de statiegeld alliantie bovendien dat met de Europese Richtlijn kunststofproducten voor eenmalig gebruik (beter bekend als de SUP-richtlijn) een aantal belangrijke maatregelen zijn genomen voor het tegengaan van milieuschade door wegwerpplastics. Zo zullen producenten van bepaalde kunststofproducten voor éénmalig gebruik, waaronder drankverpakkingen, vanaf 2023 verplicht bijdragen in de kosten voor het opruimen, transport en verwerken van zwerfafval van hun producten. **Deze maatregelen, die ten laste komen van de producenten, bieden een oplossing voor de gehele zwerfvuilproblematiek en zullen de plaatselijke autoriteiten ontlasten.**

Wie is Denuo?

Denuo is de Belgische federatie van de afval- en recyclagesector. In een wereld waar grondstoffen schaarser worden en bedrijven duurzaam willen produceren, zijn onze meer dan 250 leden de essentiële schakel tussen gebruikte materialen en hergebruik, recyclage en eindverwerking.

